

**Натисніть тут, щоб
купити книгу на сайті
або замовляйте за телефоном:
(0352) 51-97-97, (067) 350-18-70,
(066) 727-17-62**

Нова українська школа

Н.О. Будна

УКРАЇНСЬКА МОВА
СЛОВНИК У КАРТИНКАХ

1–4 КЛАСИ

Методичні вказівки

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

ББК 74.268.1
Б90

Будна Н.О.

Б90 Українська мова : словник у картинках : методичні вказівки : 1–4 кл. / Н.О. Будна. — Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2019. — 48 с.

ISBN 978-966-10-5657-1

Словник у картинках охоплює основну лексику учнів 1–4 класів відповідно до типових освітніх програм та Державного стандарту початкової освіти. Він призначений для фронтальної, індивідуальної і групової роботи на уроках української мови; словникових, зорових, малюнкових, вибіркових, розподільних, творчих диктантів; під час роботи над словом, словосполученням, реченням, зв'язним текстом.

Словник у картинках має 96 кольорових карток з малюнками, 168 карток зі словами і методичні вказівки щодо його використання.

ББК 74.268.1

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу видавництва.*

ISBN 978-966-10-5657-1

© Будна Н.О., 2019
© Навчальна книга – Богдан, 2019

Передмова

Програма початкових класів з української мови передбачає у кожному класі вивчення слів, вимову і правопис яких треба запам'ятати.

Оскільки написання цих слів не можна пояснити сучасними правилами правопису, вчитель вдається до запам'ятовування їх графічного образу. У підручнику такі слова виділені рамкою, введені до вправ для простого та творчого списування, окремі з них повторюються у контрольних роботах за семестр чи за рік. Кращому запам'ятовуванню сприятиме система вправ, що забезпечить роботу зорових, слухових та кінестетичних аналізаторів, тобто зорова та моторна пам'ять ґрунтуватиметься на глибокому усвідомленні значення таких слів.

Педагогічна практика свідчить, що учні засвоюють слова, вимову і правопис яких треба запам'ятати, лише в тому випадку, якщо вчитель дотримується певної послідовності у своїй роботі.

1. Створення проблемної ситуації — це загострить увагу учня як до лексичного значення слова, так і до його написання.

2. Пояснення лексичного значення слова (із врахуванням підготовки учнів, з наочністю чи описово, словесно).

3. Наголошення на особливостях правопису — зорове сприймання на дошці, картці з малюнком (в крайньому разі — у підручнику), вміщення картки з цим словом у таблицю “Пиши правильно”, яка постійно оновлюється.

4. Звуко-буквений аналіз слова, перше списування, попередження помилок, наголошення на різниці між написанням і вимовою.

5. Складання словосполучень, речень та запис їх у зошит.

6. Визначення певних граматичних понять (рід, число іменників, відмінок і т. д.).

7. Виконання вправ з підручника і виділення словникових слів, творче списування (вставити пропущені букви).

8. Словникові, малюнкові, вибірккові, розподільні диктанти, списування слів на каліграфічних хвилинках (4–6 слів).

9. Самодиктанти — учень самостійно записує слова, які запам'ятав.

10. Творчий самодиктант — він виявляє найглибші знання окреслених програмою слів, оскільки перевіряє усвідомлення учнем лек-

сичного значення слова та його графічну передачу. Обсяг диктанту — 5–10 слів; читається як завдання до кросворда.

Наприклад. Учитель читає: “Швидкісна підземна залізниця”.

Учні записують лише одне слово — *метро*.

Край неба — *горизонт*.

Пояснення може бути різноманітним: опис за зовнішньою чи внутрішньою ознакою, підбір синонімів чи антонімів, діалектні назви, групування предметів, відгадування загадок тощо.

11. Мовні ігри — ребуси, кросворди тощо. Мовні ігри не тільки сприяють всебічному розвитку, а й пробуджують інтерес до знань, виховують прагнення вивчати рідну мову.

ДИДАКТИЧНИЙ МАТЕРІАЛ

АБРИКОС

Абрикós, -а, ч. Плодове дерево, або плід абрикосового дерева з великою кісточкою.

Вірш.

Вирошу солодких груш.
Хочеш їсти — то чому ж?
Ось черешні, вишні теж,
Абрикосу сам зірвеш (М. Петренко).

Синоніми: жерделя, мореля.

Загадка.

Жовте, соковите, на дерев'янку надіте. (*Абрикос*)

АВТОМОБІЛЬ

Автомобіль, -я, ч. Самохідна машина з двигуном внутрішнього згоряння для перевезення пасажирів і вантажів безрейковими дорогами.

Загадка.

- Є машина у людей,
Замінює коней.
Де пройде,
Там дим стовпом іде. (*Автомобіль*)
- Я не їм вівса, ні сіна.
Дайте випити бензину, —
Усіх коней обжену,
Кого хоч наздожену. (*Автомашина*)

Вірш.

Ось мій автомобіль.
Заліз у нього джміль
і на кермо натис:
дзиз, дзиз.
Сам, як мотор, гуде.
Автомобіль не йде.
Не крутиться й кермо само (Василь Швець).

АГРОНОМ

Агроно́м, -а, ч. Фахівець у галузі сільськогосподарського виробництва, зокрема з вирощування рослин.

Загадка.

Пшениці шумлять на волі,
де початок їм, де край?
Хлібороб — начальник в полі,
нам вирощує врожай. (*Агроном*)

Вірш.

Вийде Микола Хомич, агроном,
грудочку візьме, погляне кругом,
скаже: “Не падає дощик і край,
дощику треба, щоб був урожай” (Ігор Муратов).

АГРУС

А́грус, -у, ч. Кушова рослина з колючими гілками та великими кисло-солодкими їстівними ягодами; ягоди цієї рослини.

Вірш.

Сливи всі без кісточок,
Агрус — глянь! — без колючок.
Ще й без панцира горіх
Вирощу для вас усіх!.. (М. Петренко).

Загадка.

Низький та колючий,
солодкий та пахучий.
Ягідку зірвеш — руку обдереш. (*Агрус*)

АДРЕСА

Адрéса, -и, ж. Позначення місця проживання чи перебування кого-небудь або місцезнаходження чого-небудь; напис на конверті, посилці, що вказує на місце призначення та одержувача.

Вірш.

— А де живеш, хлопчино?
Скажи, район який? —
Адресу в ту ж хвилину
Вписав у зошит свій (Б. Палійчук).

АЕРОДРОМ

Аеродрóм, -у, ч. Місце стоянки, зльоту й посадки літаків, а також сукупність споруд, які забезпечують польоти.

Синонім: летовище, -а.

Речення.

На аеродромі було гамірно й шумно (В. Гавриленко).

АЙСТРА

Айстра, -и, ж. Однорічна трав'яниста рослина з великими квітками різного забарвлення.

Вірш.

Вже неминуче буде сніг
З хвилини на хвилину...
До айстр останніх припаде
Путами сніговими —
І тихо їм щось доведе,
І забіліє з ними (М. Вінграновський).

АКВАРІУМ

Акваріум, -а, ч. Скляна посудина або штучне водоймище для утримання й розведення риб, водяних тварин і рослин.

Речення.

Вчора обдивився акваріум і зоологічний сад (М. Коцюбинський).

Загадка.

У прозорій хатці рибки живуть,
можеш ти їх бачить, та не можеш чуть. (*Акваріум*)

АПЕЛЬСИН

Апельсин, -а, ч. Вічнозелене плодове цитрусове дерево, яке росте на півдні; запашний, соковитий плід цього дерева жовтогарячого кольору.

Синонім: помаранч.

Речення.

Апельсини — теплолюбні рослини.

АПЕТИТ

Апетит, -у, ч. Бажання їсти, охота до їди.

Речення.

Соковите яблуко апетитно захрумтіло у Михайликовому роті (В. Кречотін).

Вірш.

Я ставив вам шпаківні, годівниці,
Я підсипав вам сім'я із пшениці,
Підвіщував сальце вам на гвіздок.
Ви їли все так апетитно й смачно,

Чому ж тепер поводитись невдячно,
Коли улітку летите в садок? (Дмитро Білоус).

АСФАЛЬТ

Асфальт, -у, ч. 1. Чорна смолиста маса природного походження або штучно виготовлена з бітуму і тонкоподрібнених мінеральних матеріалів.

2. Шлях, тротуар, покриті цією масою.

Вірш.

Асфальтовані стежини
в нашім таборі “Дубки”.
Всі ми ходимо щоднини
по стежинах залюбки.
Сірого асфальту смуга
рівна-рівна, як стріла (Олекса Ющенко).

БАНКІР

Банкір, -а, ч. Власник банку або акціонер, що володіє великою кількістю банківських акцій; управляючий банком.

Банк — державна чи приватна фінансова установа, яка отримує, зберігає і видає гроші та інші цінні папери.

Речення.

Найбільший банк — це банк “Аваль”. У нашому місті побудували новий сучасний банк. Банкіри придбали нові комп’ютери.

БАТЬКІВЩИНА, УКРАЇНА, УКРАЇНСЬКИЙ

Батьківщина, -и, ж. Країна стосовно до людей, які народилися в ній та є її громадянами; місце зародження, походження або виникнення чогось.

Речення.

Батьківщина — спадщина від батьків.

Вірш.

Рідний краю, земле рідна,
Батьківщино дорога,
наша батьківщино, гідна
ти довічного добра!
Рідну мову, рідний край
в серці, брате, зберігай! (Г. Вінарець-Оресова).

Україна, -и, ж. Українська держава; країна, заселена українським народом.

а́брѣжѣ́с

а́втомобѣ́ль

а́гронóм

а́грус

адре́сса

аеродро́м

а́йстра

а́кваріу́м

а́пелі́сний

аппетит

асфальт

бажир

Ба**т**ь**к**і**в**ц**я** **н**а

Ук**р**а**ї**н**а**

ук**р**а**ї**н**с**ь**к**и**й**

БДЖОЛА

БЕНЗИН

БЕТОН